

POLITECHNIKA POZNAŃSKA

Wydział Architektury

ul. Nieszawska 13A, 61-021 Poznań, tel. +48 61 665 3301, fax +48 61 665 3300

e-mail: office_darf@put.poznan.pl, www.architektura.put.poznan.pl

KARTA OPISU MODUŁU ZAJĘĆ

Nazwa modułu/przedmiotu		Kod	
HISTORIA ARCHITEKTURY 2		A_K_1.2_001	
Kierunek studiów	Profil kształcenia (ogólnoakademicki, praktyczny)	Rok / Semestr	
ARCHITEKTURA	ogólnoakademicki	I/2	
Specjalność	Przedmiot oferowany w języku:	Kurs (obligatoryjny/obieralny)	
-	polskim/angielskim	obligatoryjny	
Godziny		Liczba punktów	
Wykłady: 30 Ćwiczenia: - Laboratoria: - Projekty / seminaria:-		2	
Stopień studiów:	Forma studiów (stacjonarna/niestacjonarna)	Obszar(y) kształcenia	Podział ECTS (liczba i %)
I	STACJONARNE	NAUKI TECHNICZNE	2 (100%)

Status przedmiotu w programie studiów (podstawowy, kierunkowy, inny) (ogólnouczelniany, z innego kierunku)

kierunkowy

ogólnouczelniany

Odpowiedzialny za przedmiot:

dr inż. arch. Grażyna Kodym-Kozaczko

e-mail: grazyna.kodym-kozaczko@put.poznan.pl

Wydział Architektury

ul. Nieszawska 13A, 61-021 Poznań

tel: 61 665-33-17

Wykładowca:

dr inż. arch. Grażyna Kodym-Kozaczko

e-mail: grazyna.kodym-kozaczko@put.poznan.pl

Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności, kompetencji społecznych:

1	Wiedza:	<ul style="list-style-type: none"> podstawowa wiedza z zakresu historii powszechnej podstawowa wiedza niezbędną do rozumienia społecznych, ekonomicznych, prawnych i pozatechnicznych uwarunkowań procesów historycznych student ma wiedzę z zakresu sztuki, historii, geografii, matematyki, fizyki przydatną do zrozumienia prostych zależności zachodzących w budowlach na przestrzeni wieków w różnych warunkach klimatycznych student zna podstawowe metody, techniki (w tym rysunek architektoniczny), konieczny w prowadzeniu notatek z wykładów
2	Umiejętności:	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystywanie dostępnych źródeł informacji, w tym źródeł elektronicznych student wykazuje umiejętność poprawnego wnioskowania na podstawie danych pochodzących z różnych źródeł
3	Kompetencje społeczne	<ul style="list-style-type: none"> zrozumienie konieczności poszerzania swoich kompetencji, gotowość do podjęcia współpracy w ramach zespołu

Cel przedmiotu:

- uświadamia studentom ciągłość rozwoju tradycji architektonicznej w płaszczyźnie techniki, użyteczności i sztuki w okresie gotyku i renesansu,
- określa związki między możliwościami technicznymi i poziomem zaspokojenia potrzeb materialnych i duchowych,
- przedmiot zwraca uwagę na genezę lokalnej specyfiki architektury tego samego okresu w różnych krajach i regionach w okresie gotyku i renesansu,
- zapoznaje z najważniejszymi, w omawianych epokach (gotyku, renesansu i manieryzmu) dziełami i twórcami architektury

w okresie od poł. XII wieku do końca XVI wieku			
5. uczy o niezmiennych prawidłach twórczego myślenia i dochodzenia do nowych rozwiązań funkcjonalnych, technicznych i formalnych			
6. umożliwia poznanie podstawowych zagadnień związanych kompozycją urbanistyczną i architektoniczną,			
7. uświadamia różnice w skali ludzkiej i monumentalnej,			
Efekty kształcenia			
Wiedza:			
Efekty kierunkowe		student, który zaliczył przedmiot,	Odniesienie do obszarowych efektów kształcenia
W01	A1_W01	ma uporządkowaną, podbudowaną teoretycznie wiedzę obejmującą kluczowe zagadnienia oraz szczegółową związaną z wybranymi zagadnieniami z zakresu historii architektury, w zakresie: architektura gotyku i renesansu	P6S_WG
W02	A1_W04	ma podstawową wiedzę związaną z etyką zawodu architekta	P6S_WK
Umiejętności:			
U01	A1_U01	potrafi pozyskiwać informacje z literatury, baz danych oraz innych właściwie dobranych źródeł; potrafi integrować uzyskane informacje, dokonywać ich interpretacji, a także wyciągać wnioski oraz formułować i uzasadniać opinie	P6S_UW
U02	A1_U02	student ma umiejętności samokształcenia się	P6S_UW
Kompetencje społeczne:			
K01	A1_K03	rozumie potrzebę uczenia się przez całe życie; potrafi inspirować i organizować proces uczenia się innych osób	-
K02	A1_K05	ma świadomość ważności i rozumie pozatechniczne aspekty i skutki działalności projektowej, w tym jej wpływu na środowisko kulturowe i związanej z tym odpowiedzialności za podejmowane decyzje	-
Metody kształcenia			
1. Wykład kursowy z prezentacją multimedialną.			
2. Metoda ćwiczeniowa oparta na wykorzystaniu różnych źródeł wiedzy oraz konwersatorium; graficzna interpretacja omawianej problematyki (szkicownik).			
3. eLearning Moodle (system wspomagania procesu dydaktycznego i nauczania na odległość).			
Sposoby sprawdzenia efektów kształcenia			
1. Wykłady z przedmiotu Historia architektury 2 kończą się egzaminem. Przewidziany jest termin zerowy egzaminu oraz dwa egzaminy sesyjne, przy czym drugi jest terminem poprawkowym.			
1.1. Egzamin z przedmiotu Historia architektury 2 jest pisemny i rysunkowy.			
1.2. Warunkiem dopuszczenia do egzaminu z przedmiotu Historia architektury 2 jest zaliczenie laboratorium z tego przedmiotu potwierdzone wpisem w indeksie.			
Ocena formująca			
▪ ocena notatek z wykładów w szkicownikach			
Przyjęta skala ocen: 2,0; 3,0; 3,5; 4,0; 4,5; 5,0			
Ocena podsumowująca:			
▪ ocena uzyskana w trakcie egzaminu pisemnego, stanowiąca średnią z ocen cząstkowych (wiedza i umiejętności rysunkowe)			
Przyjęta skala ocen: 2,0; 3,0; 3,5; 4,0; 4,5; 5,0			
Treści programowe			
1. Wprowadzenie do wykładów. Przypomnienie podstawowych podziałów chronologicznych i pojęć: średniowiecze i nowożytność; romanizm - gotyk – renesans – manieryzm oraz ich źródeł i stosunku do nich współczesnych badaczy. Konteksty epoki: polityczny, społeczny, ekonomiczny, religijny: duchowy i emocjonalny. Źródła uniwersalizmu kultury średniowiecza. Estetyka średniowiecza (gotyku). Symbolika proporcji, alegoryczność w sztuce i architekturze. Postrzeganie przestrzeni w architekturze średniowiecza - relacje romanizmu i gotyku. Gotycki idiom – wyznaczniki stylu. Podstawowe podziały regionalne i chronologiczne gotyku. Najważniejsze tematy architektury. Architekt w epoce gotyku.			
2. Narodziny i rozwój architektury gotyckiej we Francji. Relacje konstrukcji i formy – gotycka konstrukcja szkieletowa i jej elementy: ostrołuk, sklepienia krzyżowo-żebrowe (rola żebra w powstaniu konstrukcji szkieletowej, sklepienie o podniesionym kluczu – uwolnienie rzutu przęsła), łęk oporowy i wieża sił, filary			

- międzynawowe – „zanik” ściany. Formy przestrzenne kościołów: bazylika, hala, pseudobazylika i pseudohala; konstrukcyjne, funkcjonalne i estetyczne atuty i mankamenty tych rozwiązań.
3. Narodziny i rozwój architektury we Francji - rejon Paryża - region Ile-de-France. Fazy rozwoju gotyku we Francji. Gotyckie katedry francuskie: rozwój konstrukcji i formy, kanon rozwiązań - kościół opacki w St. Denis, Katedry w Laon, Paryżu, Chartres, Reims, Amiens, Beauvais, Saint Chapelle w Paryżu, katedry w Tours i Bourges. Rozwój detalu gotyckiego: okna, maswerki, portale, ewolucja rzeźby architektonicznej. Symbolika katedry, *biblia pauperum*. Znaczenie katedr francuskich w europejskiej architekturze sakralnej i świeckiej – regionalne odmiany gotyku francuskiego. Katedry w Strasburgu, Kolonii i Pradze.
 4. Gotyk angielski – podziały chronologiczne, wzorce: anglo-saksońsko-normandzkie, klasztorne oraz francuskie. Charakterystyczne cechy założenia katedralnych: plany, konstrukcja, bryły, materiał, transepty, wieże, fasady, Lady Chapel, rodzaje zakończeń wschodnich, ewolucja sklepień, otwory okienne i maswerki, kapitularze. Rozwój gotyku angielskiego - katedry w: Canterbury, Salisbury, Lincoln, Wells, opactwo Westminster, katedra w Bristolu, kaplica Kings College w Cambridge, kaplica Henryka VII w Westminster Abbey.
 5. Architektura gotycka w Świętym Cesarstwie Rzymskim. Kontekst polityczny, społeczny; rola miast i Hanzy w rozpowszechnianiu wzorców architektonicznych; podziały chronologiczne i regionalne: adaptacja wzorów francuskich i gotyk ceglany. Katedry i kościoły: w Lozannie, Metz, Fryburgu, Magdeburgu, Marburgu, Lubece. Późny gotyk: podjęcie wzorów francuskich – „piękny” gotyk i hala brunsbergowska. Ewolucja konstrukcji i formy kościoła w kierunku monumentalnych uproszczeń – gotyk redukcyjny (nowy typ pobożności): kościoły w Landshut, Frauenkirche w Monachium, Mariacki w Gdańsku.
 6. Gotyk na południu Europy a reforma i rozwój ruchu monastycznego (cystersi, dominikanie, franciszkanie, augustianie, zakony rycerskie); kontekst polityczny, religijny (wyprawy krzyżowe) i artystyczny; wpływ na architekturę wczesnogotycką na ziemiach polskich. Cystersi w Polsce – trzy filiacje: Wąchock, Łąd, Kołbacz, Oliwa, Pelplin. Architektura dominikanów: kościoły jakobinów w Paryżu i Tuluzie, katedra w Albi. Pierwsze dominikańskie kościoły klasztorne w Polsce (Sandomierz, Kraków, Wrocław, Poznań). Architektura na Półwyspie Iberyjskim: wzorce dominikańskie (Katalonia), katedralne (Kastylia i Leon) i architektury islamu (Andaluzja). Aneks: architektura islamu na Półwyspie Iberyjskim i jej znaczenie
 7. Gotyk na południu Europy a reforma i rozwój ruchu monastycznego. Cz. 2. Włochy – wpływ tradycji architektury miejscowej: rzymskiej i wczesnochrześcijańskiej oraz klasztornej. Kościoły franciszkanów i dominikanów w Asyżu, Bolonii, Florencji, Padwie i Wenecji. Katedry we Włoszech (Siena, Florencja, Orvieto). Katedra w Mediolanie – interpretacja wzorców francuskich i rodzimych. Gotyk w architekturze sakralnej - podsumowanie.
 8. Architektura gotyku zamek i miasto. Między donżonem, stołpem (bergfriedem), dworem obronnym i zamkiem, ewolucja ku regularności planu, desakralizacja detalu katedralnego, wpływ architektury obronnej Bliskiego Wschodu: Luwr, Castel del Monte, Avignon. Zamki w Polsce: wieże mieszkalne, regularne zamki nizinne, dwory obronne, zamki krzyżackie (Toruń, Radzyń Chełmiński, Malbork). Miasto: urbanizacja Europy i rodzaje miast w średniowieczu – pierwsze miasta budowane według określonej koncepcji. Rozwój przestrzenny Poznania i lokacje na prawie niemieckim. Mury miejskie, bramy i barbakany. Budowle komunalne: ratusze i pałace rad miejskich, sukiennice, uniwersytety, szpitale i przytulki, pałace miejskie. Kamienica mieszcząca w Polsce.
 9. Architektura gotycka w Polsce: kontekst polityczny, społeczny, periodyzacja, materiały, techniki budowlane. Przegląd obiektów omówionych w kontekście ewolucji architektury europejskiej – wzorce. Znaczenie Dolnego Śląska i architektury zakonów dla rozwoju gotyku na ziemiach Polski. Gotyk redukcyjny i architektura Państwa Krzyżackiego. Restytucja królestwa i architektura katedr w Polsce [(Wrocław), Kraków, Gniezno, Poznań]. Rozwój zamku na Wawelu w czasach ostatnich Piastów i dynastii Jagiellonów, kościoły dwunawowe. Gotyk międzynarodowy: kościoły centralne i jednofilarowe. Architektura gotycka w Poznaniu i Wielkopolsce: hala obejściowa, kościoły Poznania.
 10. Renesans – podstawowe pojęcia i konteksty epoki: odrodzenie, humanizm, nowa postawa poznawcza, reformacja; ramy czasowe i chronologia. Włochy: protorenesans, periodyzacje włoskiego renesansu. *Quattrocento*: Florencja (znaczenie konkursu na drugie drzwi baptysterium, 1401) - wczesny renesans: percepcja i zapis przestrzeni – „odkrycie” perspektywy wykreślonej (F. Brunelleschi, Masaccio), problematyka świątyni centralnej, poszukiwanie kanonu świątyni bazylikowej i centralno-podłużnej, poszukiwanie formy fasady kościoła bazylikowego, pałac miejski, przestrzeń publiczna: od loggi arkadowej do placu, pomnik konny (Donatello), percepcja form antycznych: zainteresowanie konstrukcją i odrodzenie porządków antycznych oraz teoria sztuki i architektury. F. Brunelleschi - przewrót w architekturze Zachodu: Ospedale degli Innocenti, nowatorstwo konstrukcji kopuły katedry S. Maria del Fiore, kościoły San Lorenzo i Santo Spirito, Stara Zakrystia (San Lorenzo) i Kaplica Pazzich, rotunda Santa Maria degli Angeli. Michelozzo: pałac Medici(-Ricardi): L. B. Alberti – *De re aedificatoria* (architektura jako sztuka wyzwolona): palazzo Rucellai, Tempio Malatestiano w Rimini, fasada kościoła S. Maria della Novella, kościół San Andrea w Mantui. Rozpowszechnienie renesansu florenckiego - Urbino.
 11. Mediolan i renesans lombardzki: miasto idealne, perspektywa powietrzna, nowa technika przedstawiania projektu architektonicznego (L. da Vinci), iluzjonizm w architekturze, znaczenie renesansu lombardzkiego w architekturze europejskiej. Filarete (Ospedale Maggiore), A. Amadeo (Certosa di Pavia) wczesne dzieła D. Bramante (S. Maria presso S. Satiro), lombardzki detal architektoniczny. Renesans w Wenecji: wpływ

klimatu, tradycji, inspiracje lombardzkie: rozbudowa pałacu Dożów P. Lombardo (S. Maria dei Miracoli) M. Coducci (Scuola di San Marco, fasada San Zaccaria, Nowe Prokuracje). Dojrzały renesans we Włoszech - *cinquecento*. Odrodzenie Rzymu. Bramante: Tempietto, Dziedziniec Belwederski, projekt bazyliki św. Piotra. Ewolucja koncepcji bazyliki w projektach: Rafaela, da Sangallo, Peruziego i Michała Anioła. Początki manieryzmu w Rzymie: Rafael (Villa Madama), B. Peruzzi (Villa Farnesina). Manieryzm w Mantui: Giulio Romano (Palazzo Te, Cortile della Cavallerrizza). Michał Anioł – dynamizm i ekspresja formy, zapowiedzi baroku: rzeźba (Dawid) - cechy kompozycji, sklepienie i Sąd Ostateczny w kaplicy Sykstyńskiej, Nowa Zakrystia, Biblioteka Laurenziana - Florencja, Palazzo Farnese, kopuła bazyliki św. Piotra, plac na Kapitolu - Rzym.

12. Architektura manieryzmu i dojrzałego renesansu. Wenecja - scenograficzne efekty architektury: Sansovino - biblioteka św. Marka, Zecca; przebudowa placu św. Marka i Piazzetta (Prokuracje Nowe - V. Scamozzi), Werona i Sanmichelli. Andrea Palladio: teoria architektury - "Cztery księgi o architekturze", synteza świątyni starożytnej i kościoła (S. Francesca della Vigna, S. Giorgio Maggiore, Il Redentore - Wenecja), pałace miejskie (Basilica Palladiana, Palazzo Thiene, Chiericati, Valmarana - Vicenza), villa *rustica* i *suburbana*: związki architektury ze środowiskiem, desakralizacja kopuły, fasada starożytnej świątyni w architekturze "mieszkalnej"; Teatro Olimpico. Vignola: Villa Farnese w Caprarola - *palazzo in fortezza*, centralno-podłużny kontrreformacyjny kościół jezuicki - jedna z najważniejszych budowli w historii architektury nowożytnej, traktat "O pięciu porządkach w architekturze".
13. Renesans we Francji: Tradycja francuskiego warsztatu kamieniarskiego i jej wpływ na renesansowy detal. Renesans stylem dworskim, wpływ S. Serlio; zamki nawodne: Blois, Chambord, Luwr (skrzydło Pierre Lescot'a), Salomon de Brosse: pałac Luksemburski, pałac Tuilleries – awans architekta. Pałac miejski - *hotel*. Kościoły: St.-Sulpice i St.-Gervais – trudne rozstanie z kanonem gotyckim. Renesans w Hiszpanii: plateresque i herrerianizm: pałac Karola V w Granadzie, pałac-klasztor Escorial, katedra w Maladze. Renesans w Niderlandach – kontekst społeczny, polityczny i religijny; początkowe znaczenie detalu (ornament zwijany i okuciowy), później przejrzystości brył – manieryzm północny, poszukiwanie formy kościoła protestanckiego.
14. Renesans w Anglii – uwarunkowania polityczne, religijne, periodyzacja, wpływy renesans północnowłoskiego, manieryzmu francuskiego i niderlandzkiego: główny temat rezydencja otwarta – *Prodigy House*. Renesans w Niemczech: zamki, kamienice mieszczańskie, ratusze (Augsburg, Brema, Kolonia), architektura sakralna – rozłam renesansu na katolicki i protestancki: kościół św. Michała w Monachium, katedra w Salzburgu, kościół w Freudenstadt.
15. Renesans w Polsce: uwarunkowania polityczne, kontrreformacja, fazy rozwojowe. Specyfika renesansu (1500-50) i manieryzmu na ziemiach Polski: klimat, prowincjonalizm, wzorce i inspiracje, twórcy. Renesans włoski na dworze ostatnich Jagiellonów: rzeźba, przebudowa zamku na Wawelu – koncepcja nowożytnej rezydencji wokół krążankowego dziedzińca: Franciszek Florentczyk, Benedykt Sandomierzanin, Bartolomeo Berecci (interpretacja form antyčno-renesansowych i matematycznych proporcji dostosowana do miejscowej specyfiki): nowatorski program ideowy, dekoracja wnętrza zamku i ich wyposażenie; kaplica Zygmuntowska – złożony plan centralny, program ideowy, nowy typ nagrobka. Główne tematy artystyczne „złotego wieku”: dwór (wieża, kamienica, kasztel), kaplica-mauzoleum, nagrobek. Dwór wieżowy – pałac królewski w Piotrkowie Trybunalskim, dwór w Gołuchowie, kasztele w Szymbarku i Pabianicach. Kaplica mauzoleum, podwójny nagrobek typu „sansovinoskiego” (renesansowe nagrobki w katedrze w Poznaniu). Zamek – przewaga funkcji obronnych nad reprezentacyjnymi, renesansowy detal (Drzewica, Ogrodzieniec). Zamek po połowie XVI wieku – reguły osiowości i symetrii (Pieskowa Skała, Niepołomice, Sucha Beskidzka, Krasiczyn, Baranów Sandomierski). Pierwsze rezydencje otwarte: pałac w Książu Wielkim, willa Decjusza.
16. Architektura miast „złotego wieku”: Kraków, Lwów, Gdańsk - przejście od renesansu do manieryzmu. Sukiennice w Krakowie i „attyka polska”, ratusze: w Poznaniu (program ikonograficzny i dekoracja – wpływ traktatu S. Serlio), ratusz w Chełmnie. Kamienica – dwór i pałac miejski: kamienica Orsettich (Jarosław), pałac Górków (Poznań); kamienice w Kazimierzu Dolnym. Odrębność architektury Gdańska – „manieryzm północny”: rozbudowa ratusza Głównego Miasta, nowy ratusz Starego Miasta, teatr, Arsenał, Bramy Zielona, Złota i Wyżynna, kamienice – architekci: A. van Obberghen, A. van den Blocke i in. Architektura Kresów Wschodnich: wpływy lombardzkie, weneckie, niderlandzkie i orientalne: Kamienica Czarna (Lwów), kaplica Boimów. Zamość – rezydencjonalne miasto manierystyczne – powiązanie zasady centralności z osiowością (B. Morando i J. Zamoyski): program ideowy, wzorce przestrzenne, kolegiata, ratusz, zamek.

Literatura podstawowa:

1. Krassowski W.; Dzieje budownictwa i architektury na ziemiach polskich, Tom II, III i IV; Arkady 1990.
2. Miłobędzki Adam; Zarys dziejów architektury w Polsce; Arkady; Warszawa 1968. Historia architektury polskiej;
3. Pevsner Nikolaus; Historia architektury europejskiej; Arkady; Warszawa 1980; Tom I i II.
4. Watkin David; Historia architektury zachodniej; Arkady; Warszawa 2001.
5. E-skrypt dla przedmiotu „Historia architektury powszechnej i polskiej”.

Literatura uzupełniająca:

1. Ballenstedt Janusz, Architektura. Historia i teoria, PWN, Warszawa - Poznań 2000
2. Białostocki Jan; Sztuka cenniejsza niż złoto, t. 1, PWN, Warszawa 1974

3. Duby Georges, Czasy katedr. Sztuka i społeczeństwo 980-1420, PIW, Warszawa 1986
4. Fletcher Bannister Sir; Key Monuments of Architecture; Phaidon; London 2000
5. Kowalski Jacek, Gotyk wielkopolski. Architektura sakralna XIII - XVI wieku, Fundacja św. Benedykta, Poznań 2010
6. Linette Eugeniusz, Rozwój przestrzenny Poznania, w: Katalog zabytków sztuki w Polsce. Seria nowa, T. VII, Miasto Poznań, E. Linette i Z. Kurzawa (red.), PAN IS, Warszawa 1983
7. Murray Peter; Architektura włoskiego renesansu; Wydawnictwo Via; 1999.
8. Pevsner, Fleming, Honour; Encyklopedia architektury; Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe; Warszawa 1992
9. Rybczyński Witold, Dom. Krótka historia idei, Wydawnictwo Karakter, 2015
10. Toman Rolf (red.), Gotyk. Architektura - Rzeźba - Malarstwo, H. F. Ullmann, 2007

Obciążenie pracą studenta

forma aktywności	godzin	ECTS
Łączny nakład pracy	62	2
Zajęcia wymagające indywidualnego kontaktu z nauczycielem	35	1

Bilans nakładu pracy przeciętnego studenta

forma aktywności	liczba godzin
udział w wykładach	30 h
udział w konsultacjach związanych z realizacją procesu kształcenia	1x1 h =3 h
przygotowanie do egzaminu	27 h
obecność na egzaminie	2 h

Łączny nakład pracy studenta:

2 ECTS

62 h

W ramach tak określonego nakładu pracy studenta:

- zajęcia wymagające bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich:
 - zajęcia wymagające bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich:
- 30 h + 3 h + 2 h = **35** **1 ECTS**